

Zbigniew Fijewski

**PIERWSZE STANOWISKO IGLICY MAŁEJ *NEHALENNIA SPECIOSA*
(CHARPENTIER, 1840) (ODONATA: COENAGRIONIDAE)
W KRAINIE GÓR ŚWIĘTOKRZYSKICH**

W czerwcu 2010 r., kontrolując torfowisko w okolicach Sielpi (gm. Smyków, 51°06'N, 20°21'E), zaobserwowałem 2 osobniki (samca i samicę) iglicy małej *Nehalennia speciosa* (fot. 1). Było to pierwsze stwierdzenie tego gatunku w tym regionie (Bernard *et al.* 2009). Obserwacje kilka dni później wykazały obecność większej liczby osobników. Pobieżne liczenie wykazało na tym stanowisku co najmniej 15 samców i 3 samice. Wszystkie obserwowane były w pobliżu 2 małych torfianek, wykonanych w roku 2008 w ramach programu ochrony wałek śródleśnych torfowisk (http://m-sto.org/index.php?option=com_content&view=article&id=261&Itemid=130). Stanowisko iglicy to torfowisko przejściowe o powierzchni ok. 2 ha, położone w dolinie rzeki Czarnej Koneckiej, otoczone suchymi lasami sosnowymi i borem bagiennym (fot. 2). Powierzchnię torfowiska porastają głównie mchy torfowce *Sphagnum sp.* Znaczną część zajmują płaty turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*.

Na mniejszej powierzchni występuje trzcina *Phragmites australis*. Fragmenty torfowiska zajmują także: welnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, pałka szerokolistna *Typha latifolia* i siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*. Zagłębienia z otwartym lustrem wody zarasta pływacz średni *Utricularia intermedia*. Teren ulega powolnej sukcesji drzew (głównie olsza czarna *Alnus glutinosa* i sosna *Pinus sylvestris*) oraz trzciny, która nasiliła się w suchych latach 2000-2009. W czasie realizacji projektu ochrony ważek, usunięto nalot drzew z około połowy powierzchni torfowiska. 20 lat temu, połowę powierzchni tego terenu zajmowało otwarte lustro wody a połowę wyspy torfowców z pojedynczymi karłowatymi sosnami. Kolejne suche lata obniżyły poziom wód i przyspieszyły sukcesję. Aktualnie największymi zagrożeniami dla tego terenu są: niski poziom wód, sukcesja drzew i trzciny. Stanowisko znajduje się w granicach ostoi Natura 2000 „Dolina Czarnej” PLH260015. Biorąc pod uwagę położenie torfowiska w dolinie rzecznej oraz to, że na jej obszarze znajdują się jeszcze siedliska o podobnym charakterze, należy się spodziewać większej liczby stanowisk w dolinach Czarnej i jej dopływów. Efektem późniejszych obserwacji z lat 2011-2012 jest wykrycie dalszych stanowisk tego gatunku w Krainie Gór Świętokrzyskich (M. Gwardian, G. Tończyk inf. ustne).

Iglica mała jest najmniejszą europejską ważką. Ten bardzo rzadki, stenotypowy gatunek, związany jest głównie z torfowiskami sfagnowymi i małymi torfowiskowymi zbiornikami wodnymi. Ważnym, być może niezbędnym warunkiem jej występowania jest również obecność określonych gatunków turzyc, m.in. turzycy bagiennej *Carex limosa* i turzycy nitkowatej *C. lasiocarpa*. Iglica mała należy do gatunków silnie zagrożonych wyginięciem (Bernard 2004). Zagrożeniem dla niej jest przede wszystkim wysychanie, łądowanie torfowisk i ich zarastanie. Zanikaniu iglicy sprzyja również jej biologia a głównie przywiązanie do miejsc występowania i mała mobilność. Gatunek znany z kilkudziesięciu (40-50) stanowisk rozrzuconych przede wszystkim w północnej i wschodniej części kraju (Bernard 2004).

Dziękuję dr Grzegorzowi Tończykowi za uwagi do niniejszej notatki.

Literatura

- Bernard R. 2004. *Nehalennia speciosa* (Charpentier, 1840). *Iglica mała*. W: Głowaciński Z., Nowacki J. (red.). Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie & Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego. s. 54-55.
- Bernard, R., Buczyński, P., Tończyk, G., Wendzonka, J. 2009. *Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce*. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 2009

Adres autora:

ul. Brzozowa 1a/36, 26-200 Końskie

**THE FIRST SITE OF THE PYGMY DAMSELFLY *NEHALENNIA SPECIOSA*
(CHARPENTIER, 1840) (ODONATA: COENAGRIONIDAE)
IN THE ŚWIĘTOKRZYSKIE MOUNTAINS**

Summary

In June 2010, a site of the pygmy damselfly *Nehalennia speciosa* was found on a peatland near Sielpia (51°06'N, 20°21'E). This is a ca. 2-ha transition mire located in the Czarna River Valley (Special Area of Conservation Natura 2000 „Dolina Czarnej” PLH260015). This is the first record of the species from this region. So far, it was known from several ten (40-50) sites scattered mainly in northern and eastern Poland. More recent observations in 2011-2012 detected sites of this species in the region of the Świętokrzyskie Mts. (M. Gwardian, and G. Tończyk – personal information).

Fot. 1. Samiec iglicy małej *Nehalennia speciosa*, torfowisko w okolicach Sielpi (Z. Fijewski, czerwiec 2010)
Photo 1. A male of the Pygmy Damselfly *Nehalennia speciosa* on a mire near Sepia (Z. Fijewski, June 2010)

Fot. 2. Siedlisko iglicy małej *Nehalennia speciosa*, na torfowisku w okolicach Sielpi (Z. Fijewski, czerwiec 2010)
Photo 2. The site of the Pygmy Damselfly *Nehalennia speciosa* on a mire near Sepia (Z. Fijewski, June 2010)